

ЗАКОНОДАВЧІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ ЗАСОБІВ ВИМІРЮВАЛЬНОЇ ТЕХНІКИ

Кондратенко В.О.

Науковий керівник – к.т.н., доц. Штефан Н. В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ІВТ

м. Харків, Україна

e-mail: vadym.kondratenko@nure.ua

The purpose of the work is to reduce the risk of violation of the requirements of technical regulations and legislation of Ukraine on metrology and metrological activities during release from production and providing measuring equipment on the market. The existing contradictions in technical regulations are considered, which allow manufacturers of measuring equipment or their authorized representatives (including importers) to violate the requirements of technical regulations. Proposed to consider and recognize existing contradictions as a risk of violation of the requirements of the legislation of Ukraine on metrology and metrological activities, a method for minimizing these risks is proposed.

Відповідно до Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» *оцінка відповідності* - процес доказу того, що певні вимоги щодо продукції, процесу, послуги, системи, особи або органу були виконані; *технічний регламент* - нормативно-правовий акт, в якому визначено характеристики продукції або пов'язані з ними процеси та методи виробництва, включаючи відповідні адміністративні положення, додержання яких є обов'язковим; *суб'єкти господарювання* - виробники, уповноважені представники, імпортери та розповсюджувачі, а відповідно до деяких технічних регламентів - також інші фізичні та юридичні особи. Згідно п.1 статті 16 Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» оцінка відповідності законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки вимогам технічних регламентів проводиться у разі, коли це передбачено відповідними технічними регламентами. Наразі маємо три технічних регламента щодо засобів вимірювальної техніки:

1. Технічний регламент законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки. Цей регламент встановлює вимоги, яким повинні відповідати засоби вимірювальної техніки (ЗВТ), які *призначені* для застосування у сфері законодавчо регульованої метрології, коли вони надаються на ринку та/або вводяться в експлуатацію для виконання завдань, пов'язаних з вимірюваннями. Дія цього Технічного регламенту поширюється на ЗВТ, перелік яких наведено у додатку 1 цього регламенту;
2. Технічний регламент засобів вимірювальної техніки. Цей Технічний регламент встановлює вимоги до ЗВТ та його дія поширюється на засоби вимірювальної техніки, зазначені у додатках 3-12 цього регламенту;
3. Технічний регламент щодо неавтоматичних зважувальних приладів.

Дія цього Технічного регламенту поширюється на всі неавтоматичні зважувальні прилади, які поділені на 7 категорій застосування (зазначені у підпунктах 1-7 пункту 2 цього регламенту).

На ринку України можуть надаватися тільки прилади, які відповідають вимогам зазначених Технічних регламентів, навіть показ та/або демонстрація ЗВТ, які не відповідають вимогам Технічного регламенту, під час проведення ярмарків, виставок, показів чи демонстрації в інший спосіб є можливими за умови, якщо у видимому позначенні буде чітко зазначено, що такі засоби вимірювальної техніки не можуть бути надані на ринку та/або введені в експлуатацію до приведення їх у відповідність з вимогами Технічних регламентів (стосується регламентів зазначених у п.1, п.2).

Технічний регламент щодо неавтоматичних зважувальних приладів (п.3) зобов'язує виробників ще на етапі проектування та виготовлення приладів (зазначених у підпунктах 1-6 пункту 2 регламенту) забезпечувати їх відповідність суттєвим вимогам цього Технічного регламенту, а на інші прилади (зазначені у підпункті 7 пункту 2 регламенту) які не відповідають суттєвим вимогам виробники повинні наносити видимі, чіткі символи *обмеженого використання*. Завдяки цьому та чітко розділеним категоріям застосування мінімізується ризик порушення вимог Технічного регламенту щодо неавтоматичних зважувальних приладів під час надання приладів на ринку та їх введення в експлуатацію.

Наявні протиріччя в Технічному регламенті законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки дозволяють суб'єктам господарювання порушувати вимоги законодавства з відомої причини - комерційна вигода. Запропоновано розглянути та визнати наявні протиріччя як такі, що підвищують ризик порушення вимог законодавства України про метрологію та метрологічну діяльність, та спосіб мінімізації цих ризиків.

Протиріччя в Технічному регламенті законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки виникає з п.1 загальної частини регламенту, а саме з питання до яких ЗВТ встановлено вимоги - «... встановлює вимоги, яким повинні відповідати засоби вимірювальної техніки, *які призначені* для застосування у сфері законодавчо регульованої метрології». Якщо робиться акцент на сфері застосування (де саме буде застосовано засіб вимірювальної техніки), то поширюється дія цього регламенту на ЗВТ чи ні визначає кінцевий споживач (підприємство, організація, тощо). Виникає питання звідки виробник може знати чи буде використана його продукція у сфері законодавчо регульованої метрології чи ні, і як він може виконувати вимоги регламенту на етапах виробництва, демонстрації, наданні на ринку цієї продукції. Інша річ, якщо фразу «*які призначені* для застосування у сфері законодавчо регульованої метрології» розуміти як *теоретичну можливість* використання ЗВТ в законодавчій сфері і робити

акцент на групах ЗВТ, призначених для застосування у сфері законодавчо регульованої метрології, згідно Додатку 1 регламенту. У такому випадку усі ЗВТ, що належать до цих груп, незалежно від сфери їх застосування кінцевим споживачем повинні відповідати вимогам Технічного регламенту та проходити процедуру оцінки відповідності до їх надання на ринку. В такому випадку в комплекті постачання цих ЗВТ за замовчуванням повинна бути Декларація відповідності, яка підтверджує відповідність ЗВТ вимогам технічного регламенту.

У зв'язку з наявними фактами надання на ринку України ЗВТ, що не відповідають вимогам Технічного регламенту законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки, але відносяться до груп ЗВТ, які зазначені у переліку Додатка 1 цього регламенту, сфера дії Технічного регламенту законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки потребує уточнення. Ці уточнення повинні чітко встановлювати необхідність ЗВТ відповідати вимогам технічного регламенту незалежно від сфери застосування цих ЗВТ кінцевим споживачем.

Згідно вимог Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність» та постанови Кабінету Міністрів України від 4 червня 2015 року № 374 «Про затвердження переліку категорій законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки, що підлягають періодичній повірці» кінцевий споживач в залежності від сфери використання ЗВТ організовує виконання повірки чи калібрування, а необхідність наявності в комплекті постачання ЗВТ Декларації відповідності повинна встановлюватись технічним регламентом.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності», Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text> (дата звернення 15.02.2024).
2. Закон України «Про метрологію та метрологічну діяльність», Відомості Верховної Ради (ВВР). 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1314-18#Text> (дата звернення 15.02.2024).
3. Технічний регламент засобів вимірювальної техніки, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 24.02.2016 № 163 [Текст] // Офіційний вісник України. – 2016 – № 21. 89 с.
4. Технічний регламент щодо неавтоматичних зважувальних приладів, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1062 [Текст] // Офіційний вісник України. – 2015 – № 102. 103 с.
5. Перелік категорій законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки, що підлягають періодичній повірці, затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 04.06.2015 № 374 [Текст] // Офіційний вісник України. – 2015 – № 46. 150 с.